

СЕКЦІЯ 8 БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 658.14:339.924

Коваль Л.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Вінницького національного аграрного університету***Томчук О.Ф.***кандидат економічних наук,
доцент кафедри аналізу та статистики
Вінницького національного аграрного університету***Немеш Г.С.***магістр
Вінницького національного аграрного університету*

АНАЛІТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

У статті визначено основні показники аналізу підприємства, які можна обрахувати за допомогою фінансової звітності. Вивчено фінансову звітність як важливий носій та джерело інформації при аналітичній оцінці підприємства користувачами. Досліджено значення фінансової звітності в управлінні підприємством.

Ключові слова: фінансова звітність, аналіз, джерела інформації, користувачі звітності, фінансовий стан, показники аналізу, управлінське рішення.

Коваль Л.В., Томчук О.Ф., Немеш А.С. АНАЛИТИЧЕСКИЕ СВОЙСТВА ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ

В статье определены основные показатели анализа предприятия, которые можно вычислить с помощью финансовой отчетности. Изучено финансовую отчетность как важный носитель и источник информации при аналитической оценке предприятия пользователями. Исследовано значение финансовой отчетности в управлении предприятием.

Ключевые слова: финансовая отчетность, анализ, источники информации, пользователи отчетности, финансовое состояние, показатели анализа, управленческое решение.

Koval L.V., Tomchuk O.F., Nemesh H.S. ANALYTICAL PROPERTIES OF FINANCIAL STATEMENTS

The article defines the main indicators of enterprise analysis, which can be calculated using financial statements. The financial reporting as an important carrier and source of information in the analytical assessment of the company by users is studied. The significance of financial reporting in the management of the enterprise is investigated.

Keywords: financial reporting, analysis, sources of information, users of reporting, financial status, indicators of analysis, management decision.

Постановка проблеми. Обґрунтована, наповнена та достовірна інформаційна база є важливою умовою якісного проведення фінансового аналізу. Це питання цікавить як науковців-теоретиків, так і спеціалістів-практиків. Дослідження аналітичних властивостей фінансової звітності дасть змогу вирішити низку питань, пов'язаних із вивченням фінансового стану підприємства, що є ефективним у будь-якій сфері його застосування. Тому дослідження обраної теми є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика кількість вчених та науковці приділяють увагу вивченню різноманітних сторін фінансового аналізу, однак дослідження фінансової звітності як елементу аналізу в науковій літературі зустрічається досить рідко. До авторів дослідження інформаційної бази аналізу, у тому числі і фінансової звітності, можна віднести Івченко Л.В. [9], Кіндрат О.В. [1], Волошина К.О. [8], Янчевського В.Л. [6] та інших.

Постановка завдання. Основним завданням дослідження є ґрунтовне вивчення аналітичних властивостей фінансової звітності, що полягає у розгляді необхідності застосування певних її показників та їх зіставності під час проведення фінансового аналізу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасній економіці, коли результати аналізу фінансово-економічного стану підприємства виступають одним із найважливіших факторів у прийнятті управлінських рішень, фінансова звітність як джерело аналітичної інформації використовується при оцінці діловими партнерами, інвесторами, кредиторами та іншими важливими контрагентами при оцінці діловими партнерами, інвесторами, кредиторами та іншими важливими контрагентами.

Аналітичні властивості фінансової звітності є невід'ємною частиною інформаційної системи управління. На практиці ці властивості проявляються у оцінці фінансово-економічного стану, шляхом розрахунку різноманітних відносних показників, які характеризують основні результати діяльності та стан економічних ресурсів і капіталу підприємства. Тому інформація, зазначена у фінансових звітах, повинна бути повною, правдивою та неупередженою, задля максимально об'єктивної характеристики господарської діяльності підприємства.

Фінансова (корпоративна) звітність як публічна інформація водночас є джерелом для зовнішніх користувачів. Баланс, як форма фінансової звітності, містить інформацію, на основі якої формується уяв-

лення про фінансовий стан підприємства через наведені дані про активи, зобов'язання і власний капітал на певну дату. Він є інформаційним носієм економічних і юридичних прав суб'єктів господарювання. З економічного боку, баланс розшифровує зміст і структуру активів підприємства (теорія господарської одиниці); юридичний зміст (теорія власника) – відображає сукупність прав і зобов'язань підприємства, що репрезентують структуру пасиву балансу і представлені власним капіталом і різними видами заборгованості [1, с. 465].

Бухгалтерський баланс являється головним носієм фінансової інформації для аналітичної оцінки фінансового стану підприємства, оскільки характеризується системно чітко взаємопов'язаних та взаємозалежних показників. Інші форми фінансової звітності також використовуються при фінансовому аналізі, проте інформація, зазначена у них, має меншу суттєвість.

Зовнішній аналіз фінансово-економічного стану базується здебільшого на доступній (оприлюдненій, розкритій) інформаційній базі, тобто публічній фінансовій звітності та розкритті окремої інформації, наведеної у примітках до неї. Однак, щоб отримати більш об'єктивну характеристику фінансово-економічного стану сучасного підприємства та базову основу для прогнозування перспектив його розвитку, такої інформаційної бази недостатньо. Внутрішні аналітики (чи спеціалізовані організації) вимушено залучають додаткові джерела інформації: «Важливі аспекти міжнародного досвіду аналізу фінансових звітів розглядаються і досліджуються компаніями, що спеціалізуються у наданні послуг фінансового та бізнес консалтингу, управлінні активами та прийняттями інвестиційних рішень» [1, с. 466].

За допомогою фінансових звітів можна провести аналіз ряду об'єктів, серед яких:

- Аналіз фінансової стійкості;
- Аналіз платоспроможності та ліквідності;
- Аналіз грошових потоків;
- Аналіз кредитоспроможності;
- Аналіз ефективності використання капіталу;
- Аналіз ділової активності та інвестиційної привабливості;
- Прогнозування фінансового стану;
- Стратегічний аналіз фінансових ризиків.

Оцінювання фінансової стійкості підприємства передбачає проведення об'єктивного аналізу величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі його фінансової стабільності і незалежності, а також аналізу відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності [2, с. 240].

Розрахунок показників фінансової стійкості здійснюється на основі даних балансу, а для прогнозування впливу фінансового левериджу та фінансової стійкості використовують також Звіт про власний капітал та Звіт про сукупний дохід (таблиця 1).

Дані таблиці 1 свідчать про те, що фінансова звітність, а саме форма № 1 «Звіт про фінансовий стан», є основним джерелом аналізу фінансової стійкості, що дає змогу визначити здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у зовнішньому і внутрішньому середовищі, яке змінюється.

Основне завдання аналізу ліквідності балансу – перевірити синхронність надходження і витрачання фінансових ресурсів, виявити здатність підприємства розраховуватися за зобов'язаннями власним майном у визначені періоди часу. Ліквідність балансу визначається ступенем покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у кошти відповідає терміну погашення зобов'язань [3, с. 44].

Таблиця 1

Коефіцієнти, які характеризують фінансову стійкість

№ з/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку на основі балансу
1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, концентрації власного капіталу), $K_{фн}$	$K_{фн} = \frac{p.1495}{p.1900}$
2	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, $K_{пк}$	$K_{пк} = \frac{p.1595 + p.1695}{p.1900}$
3	Коефіцієнт фінансової залежності, $K_{фз}$	$K_{фз} = \frac{p.1900}{p.1495}$
4	Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості, $K_{пз}$	$K_{пз} = \frac{p.1695}{p.1300}$
5	Коефіцієнт фінансової стійкості (забезпечення загальної заборгованості власним капіталом), $K_{фс}$	$K_{фс} = \frac{p.1495}{p.1595 + p.1695}$
6	Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику), $K_{фл}$	$K_{фл} = \frac{p.1595 + p.1695}{p.1495}$
7	Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом, $K_{зз}$	$K_{зз} = \frac{p.1195 - p.1695}{p.1100}$
8	Коефіцієнт маневровості оборотних активів, $K_{ма}$	$K_{ма} = \frac{p.1195 - p.1695}{p.1195}$
9	Коефіцієнт маневровості власного капіталу, $K_{мвк}$	$K_{мвк} = \frac{p.1195 - p.1695}{p.1495}$
10	Коефіцієнт маневровості позикового капіталу, $K_{мпк}$	$K_{мпк} = \frac{p.1195 - p.1695}{p.1595 + p.1695}$

Таблиця 2

Коефіцієнти ліквідності та платоспроможності

№ з/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку на основі балансу
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності, Кабл	$\text{Кабл} = \frac{A1(p.1165 + 1160)}{П1(p.1615 - 1690) + П2(p.1600 - 1610)}$
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності, Кшл	$\text{Кшл} = \frac{A1(p.1165 + 1160) + A2(p.1125 - 1155)}{П1(p.1615 - 1690) + П2(p.1600 - 1610)}$
3	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття), Кпл	$\text{Кпл} = \frac{A1+A2 + A3(p.1100 + 1110 + 1170 + 1190 + 1200)}{П1(p.1615 - 1690) + П2(p.1600 - 1610)}$
4	Загальний коефіцієнт ліквідності, Кзл	$\text{Кзл} = \frac{A1 + A2 + A3 + A4(p.1095)}{П1(p.1615 - 1690) + П2(p.1600 - 1610)}$
5	Коефіцієнт маневреності функціонування капіталу, Кмфк	$\text{Кмфк} = \frac{A3(p.1100 + 1110 + 1170 + 1190 + 1200)}{((A1 + A2 + A3) - (П1 + П2))}$
6	Питома вага оборотних коштів в активах, ПВок	$\text{ПВок} = \frac{A1 + A2 + A3}{p.1300 \text{ або } p.1900}$
7	Коефіцієнт забезпеченості власними коштами, Квзк	$\text{Квзк} = \frac{П4(p.1495) - A4(p.1095) \text{ хр. } 1300 \text{ або } p.1900}{A1 + A2 + A3}$

Тобто, щоб забезпечити раціональну збалансованість активів (засобів) і пасивів (джерел фінансування) підприємства, забезпечити стійку і економічно виправдану відповідність джерел фінансування активам, а також збалансувати надходження і виплати платіжного обігу, забезпечити достатність платіжних засобів для виконання всіх зобов'язань підприємства як за термінами, так і за обсягом, необхідно проводити аналіз ліквідності та платоспроможності, що і забезпечує аналітична властивість балансу.

Ефективність роботи підприємства повністю залежить від організації і системи управління грошовими потоками. Ця система створюється задля забезпечення виконання короткострокових і стратегічних планів підприємства, підтримання платоспроможності і фінансової стійкості, більш раціонального використання активів і джерел їх формування, а також мінімізації витрат на фінансування господарської діяльності. Від якості управління грошовими потоками залежить не тільки стійкість і ефективність роботи підприємства, але і здатність до май-

бутнього розвитку, досягнення фінансового успіху в довгостроковій перспективі [4, с. 590].

Запорукою ефективного управління грошовими потоками є правильно побудований аналіз грошових надходжень і видатків. Аналіз грошових потоків є одним з ключових моментів аналізу фінансового стану підприємства, оскільки завдяки йому вдається з'ясувати, чи спроможне підприємство організувати управління грошовими потоками так, щоб у будь-який момент у розпорядженні підприємства була достатня кількість грошових коштів [5, с. 13].

Розглянемо методику розрахунку чистого грошового потоку від операційної діяльності, оскільки вона є основною метою його функціонування (табл. 3).

Отже, аналіз грошових потоків від операційної діяльності дозволяє з'ясувати, чи здатне підприємство самостійно фінансувати свою основну діяльність, чи генерує воно надлишкові грошові кошти для фінансування інших потреб, а також розкриває відмінності між прибутком і чистим грошовим потоком. Даний вид аналізу здійснюється на основі

Таблиця 3

Аналіз грошових потоків

№ з/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку та джерела інформації
1	Чистий операційний прибуток, ЧОП	Звіт про фін. результати ЧОП=р.2190 або 2105 - р.2240
2	Амортизаційні відрахування, А	Звіт про фін. результати А= р.2515
3	Зміна запасів, ΔЗВ	Баланс ΔЗВ=р.1100 (різниця на кінець та початок року)
4	Зміна дебіторської заборгованості, ΔДЗ	Баланс ΔДЗ =р.1125-1130,р.1155,р.1195 (різниця на кінець та початок року)
5	Зміна витрат майбутніх періодів, ΔВМП	Баланс ΔВМП=р.1170 (різниця на кінець та початок року)
6	Зміна кредиторської заборгованості, ΔКЗ	Баланс ΔКЗ=р.1605-1620,р.1625-1635,р.1645,р.1690 (різниця на кінець та початок року)
8	Зміна доходів майбутніх періодів, ΔДМП	Баланс ΔДМП=р.1665 (різниця на кінець та початок року)
9	Чистий грошовий потік від операційної діяльності, ЧОГП	Сума показників 1-8

Таблиця 4

Аналіз ефективності використання капіталу

№ з/п	Назва показника	Алгоритм розрахунку та джерела інформації
1	Коефіцієнт концентрації власного капіталу, Кквк	$K_{квк} = \frac{p.1495}{p.1900}$ (Баланс)
2	Коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів, Кдзпк	$K_{дзпк} = \frac{p.1510}{p.1495 + p.1510}$ (Баланс)
3	Коефіцієнт структури залученого капіталу, Ксзк	$K_{сзк} = \frac{p.1510}{p.1595}$ (Баланс)
4	Рентабельність власного капіталу, Рвк	$R_{вк} = \frac{p.2350}{p.\Delta 2355}$ (Звіт про фінансові результати)

Таблиця 5

Аналіз ділової активності

№ з/п	Назва показника	Джерела інформації та алгоритм розрахунку
1	Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів	$\frac{p.2350 \text{ (Звіт про сукупний дохід)}}{p.1300 \text{ або } p.1900 \text{ (Баланс)}}$
2	Коефіцієнт використання власних коштів	$\frac{p.2350 \text{ (Звіт про сукупний дохід)}}{p.1165 \text{ (Баланс)}}$
5	Оборотність виробничих запасів	$\frac{P.2550 \text{ (Звіт про сукупний дохід)}}{p.1100 \text{ (Баланс)}}$
8	Період окупності власного капіталу	$\frac{p.1495 \text{ (Баланс)}}{p.2350 \text{ (Звіт про сукупний дохід)}}$

фінансової звітності форми № 3 «Звіт про рух грошових коштів».

Аналіз ефективності використання капіталу підприємства повинен віддзеркалювати інформацію про рух, структуру, динаміку та інші чинники, що впливають на його формування та використання, а також визначення впливу. Зважаючи на зазначені аспекти, необхідно застосовувати методологію, побудовану на принципах системності і комплексності [6, с. 88].

Розрахунок деяких показників використання капіталу зазначено в таблиці 4.

Узагальнена схема здійснення аналізу ефективності використання капіталу підприємств включає три етапи:

1. Аналіз показників прибутковості капіталу.
2. Аналіз оборотності капіталу підприємства.
3. Аналіз та оцінка фінансового важеля.

Для проведення кожного з цих етапів необхідні різні джерела інформації, які містяться у фінансових звітах.

Ефективне використання капіталу підприємств полягає в економічних вигодах, які отримує як підприємство в цілому, так і його власники та працівники. Для об'єктивнішої оцінки зазначеного процесу, поряд із показниками рентабельності, доцільно розраховувати показники фінансової стійкості та визначати тенденції показників зазначених груп. Наближено однакові тенденції значень показників рентабельності і фінансової стійкості є ознаками ефективного використання капіталу підприємства. Дослідження доводять, що чим вищий розмір капіталу підприємства, тим більша імовірність ефективного використання позикових коштів, оскільки у другій половині 92 господарств вибірки (з вищим капіталобезпеченням) спостерігається переважно позитивне значення показника загального фінансового левериджу [6, с. 85].

Аналіз і оцінку внутрішньої ділової активності здійснюють у кількісному і якісному вимірах. Кількісні параметри оцінки ділової активності виражені динамікою синтетичних і аналітичних показників виробничо-фінансової діяльності підприємств. У практиці аналітичної роботи доцільно ці показники групувати: за абсолютними та відносними значен-

нями приросту щодо базового рівня чи щодо плану, за ефективністю використання виробничих ресурсів і капіталу [7, с. 29]. Деякі з показників кількісної оцінки ділової активності та джерела її розрахунку наведено у таблиці 5.

Беручи до уваги комплексність показників, можна стверджувати, що ділову активність підприємства доцільно оцінювати на основі дослідження динаміки і співвідношення темпів зростання абсолютних показників та вивчення значення і динаміки відносних, що характеризують рівень ефективності авансових та спожитих ресурсів [8, с. 38]. Тобто, зважаючи на комплексність аналізу та необхідність для розрахунків обсягів ресурсів, у джерела інформації входить також і статистична звітність, однак фінансова звітність є невід'ємною частиною аналізу ділової активності.

Отже, основна вимога до інформації, представленої у звітності полягає в тому, щоб вона була інформативною для користувачів, тобто, щоб відомості, що містяться у фінансовій звітності, можна було використати для прийняття обґрунтованих рішень. Основні критерії, яким повинна відповідати інформація, це: доречність, порівнянність, вірогідність, зрозумілість, правдивість, нейтральність. Проте не будь-яка інформація господарської діяльності може бути отримана зі стандартних форм звітності. Іноді для отримання необхідної інформації треба проводити спеціальні нагляди, щоб були використані при цьому закони статистики про допустимі розміри вибірки, методи та прийоми маркетингових досліджень [9, с. 204].

Висновки з проведеного дослідження. Основною інформаційною базою для дослідження фінансового становища підприємства є фінансова звітність, оскільки кожне підприємство регулярно її складає за загальновідомими правилами. Крім того, їй притаманні такі властивості:

- дані звітності підтверджуються первинними документами з кожної господарської операції;
- достовірність даних звітності підприємства може бути перевірена незалежними експертами;
- звітність відноситься до документів, що підлягають довготривалому зберіганню.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кіндрат О.В. Інформаційна база та джерела аналізу і оцінки фінансово-економічного стану підприємства. Ефективність державного управління. 2012. № 30. С. 462–466.
2. Слободян Н.Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика. Економічний аналіз. 2014. Т. 18(2). С. 239–245. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2014_18\(2\)_34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2014_18(2)_34).
3. Бержанір І.А. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансового стану підприємств. Финансы, учет, банки. 2014. Вып. 1. С. 43–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fub_2014_1_7.
4. Фінансовий аналіз: навч. посіб. [Текст] / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Питуляк, Н.Ю. Невмержицька. К.: КНЕУ, 2005. 592 с.
5. Багацька К. Методичні підходи до аналізу грошових потоків. Економічний аналіз. 2012. Т. 10(4). С. 11–14. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10\(4\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2012_10(4)_3).
6. Янчевський В.Л. Методичні аспекти аналізу ефективності використання капіталу сільськогосподарських підприємств. Вісник Житомирського національного агроєкологічного університету. 2013. № 1–2(2). С. 81–93. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2013_1-2\(2\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2013_1-2(2)_13).
7. Фаріон В.Я. Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємств. Інноваційна економіка. 2013. № 10. С. 27–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_10_6.
8. Волошина К.А., Комірна В.В. Оцінка стану ділової активності підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2009. № 8. С. 37–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2009_8_10.
9. Івченко Л.В., Федорченко О.Є. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення. Финанси, облік і аудит. 2015. Вып. 1. С. 197–210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2015_1_17.

Koval L.V.*PhD in Economics,**Associate Professor of the Department of Accounting
Vinnitsa National Agrarian University***Tomchuk O.F.***PhD in Economics,**Associate Professor of the Department of Analysis and Statistics
Vinnitsa National Agrarian University***Nemes G.S.***Master**Vinnitsa National Agrarian University***ANALYTICAL PROPERTIES OF FINANCIAL STATEMENTS**

At the present stage of development of economic relations analysis plays an increasingly important role in managing the activities of the enterprise. Therefore, financial statements are blurred by the aggregate of data when evaluated by business partners, investors, creditors and other important counterparties as it is the main source of financial analysis.

Analytical properties of reporting is its ability to meet the needs of analysis. In practice, these properties are manifested in the assessment of the financial and economic condition, by calculating a variety of relative indicators that characterize the main results of the activity and the state of economic resources and capital of the enterprise. Therefore, the information indicated in the financial statements should be complete, truthful and impartial, in order to maximally objectively characterize the economic activity of the enterprise.

Form No. 1 "Balance" is the main source of analysis of financial stability, which enables one to determine the ability of an entity to function and develop, to maintain the balance of its assets and liabilities in the changing external and internal environment, since it is impossible to calculate the main indicators of financial performance without a definite form. stability.

In order to ensure a rational balance of assets and liabilities (enterprises, to ensure sustainable and economically justified compliance of sources of assets financing, and to balance the proceeds and payments of payment circulation, it is necessary to carry out an analysis of liquidity and solvency, which ensures the analytical property of the balance.

The efficiency of the company depends entirely on the organization and cash flow management system. This system is created to ensure the implementation of short-term and strategic plans of the enterprise, maintaining solvency and financial stability, more rational use of assets and sources of their formation, as well as minimizing the cost of financing business activities. The analysis of cash flow is carried out on the basis of Form number 3 "Statement of cash flows", as well as f. № 1 "Balance" and f. № 2 "Report on the cumulative income".

In view of the complexity of the analysis of business activity and the need for the calculation of the volume of resources, the source of information, in addition to financial reporting, also includes statistical reporting.

Consequently, the main information base for the study of the financial position of the enterprise is financial statements, since each company regularly it is based on generally accepted rules and its data is confirmed by the primary documents of each economic operation, which is the result of a sign of the reliability of financial analysis.